

Kohti korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota 2040

Keskusteltavaksi

- 1) Minkälaisia laadullisia tavoitteita korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision saavuttamiseksi pitää asettaa vuoteen 2040?
- 2) Edellyttääkö kansainvälinen demokratiakehitys toimia akateemisen vapauden vahvistamiseksi suomalaisessa korkeakoulutus- ja tutkimusjärjestelmässä?
- 3) Miten varmistetaan osaajien määrä ja osaamisen laatu suomalaisessa yhteiskunnassa ja TKI-järjestelmässä? Mitä edellyttää, että Suomessa on huippututkimusta 2040?
- 4) Miten Suomi vahvistaa kansainvälistä erottuvuutta osaamista korkeakoulutuksen ja tutkimuksen keinoin?

Kohti tavoitteita: Osaavat ihmiset tekevät Suomen tulevaisuuden

Vuonna 2040 Suomi on maa, jossa jokaisella on mahdollisuus kasvaa, oppia ja osallistua yhteiskuntaan lähtökohdista riippumatta. Sivistys ja koulutus antavat ihmisille merkitystä elämään, osallisuutta ja uskoa tulevaan.

Korkeakoulut ovat kannustavia yhteisöjä, joissa jokainen yhteisön jäsen voi löytää oman suuntansa ja rakentaa tulevaisuuttaan. Kun ihmiset kasvavat täyteen potentiaaliinsa, myös koko yhteiskunta uudistuu ja kehittyy.

Laaja-alainen osaamis pohja on Suomen menestyksen perusta. Tutkimus ja korkeakoulutus luovat vaikuttavaa asiantuntemusta, tietoa ja innovaatioita. Tiede, korkea osaaminen ja taide rikastuttavat kulttuuria avaten uusia näkökulmia elämään ja ihmiseen. Kykymme ratkaista kompleksisiä kysymyksiä yhdessä vahvistaa kansantalouden kestävä kasvua.

Suomi uudistuu korkean osaamisen kautta. Geopoliittisen muutoksen, väestönkehityksen, ilmastonmuutoksen ja luontokadon sekä rajallisten resurssien haasteisiin vastaava Suomi ymmärtää korkean osaamisen ja tutkimuksen sekä niiden vaikuttavuuden käännteentekevän merkityksen. Haasteiden ratkaiseminen edellyttää myös entistä tiiviimpää yhteistyötä yhteiskunnan eri toimijoiden välillä. Korkeakoulujen yhteistyö yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä kansainväliset verkostot luovat edellytyksiä ihmisen kasvuille ja yhteiskunnan kukoistukselle.

Korkeakouluilla on keskeinen rooli osaamisen uudistamisessa ja päivittämisessä. Korkeasti koulutetut osaajat rakentavat hyvää elämää ja kestävä tulevaisuutta korkeakouluissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa, yhteiskunnan monipuolisissa tehtävissä ja kansainvälisillä areenoilla.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tavoitteet vuoteen 2040

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040 jatkaa vuonna 2017 julkaistun korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:n päälinjoilla yhteiskunnan T&K-intensiteetin kasvattamiseksi ja koulutustason nostamiseksi.

Vuonna 2040 yli puolet nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan osuus on vähintään neljä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa vuodelle 2040 määritellään uudet ja täydentävät tavoitteet koulutustason noston ja T&K-intensiteetin kasvattamisen rinnalle.

Liite 1.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tilannekuva: Yhteiskunnan uudistaminen edellyttää korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämistä

Vahvat instituutiot ja sivistys toimivat pohjoismaisten yhteiskuntien ja Suomen hyvinvoinnin peruspilarina. Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä laadukasta tieteellistä tutkimusta ja koulutusta tukevat Suomen Akatemia ja CSC – Tieteen tietotekniikan keskus muodostavat suomalaisen yhteiskunnan keskeisen sivistyksellisen perustan. Tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on toimivan demokratian ja oikeusvaltion tae. Akateeminen vapaus on Suomessa turvattu, mutta kansainvälinen kehitys herättää huolta. Tutkitun tiedon rinnalle on noussut vaihtoehtoisia totuuksia, joilla pyritään vaikuttamaan ihmisten kokemiin todellisuuksiin. Nuorten koulutususkon säilyminen korkealla tasolla, mutta tulevaisuususkon huolestuttavassa laskusuunnassa.

Kansainvälinen yhteistyö on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen ytimessä. Suomen tieteen vaikuttavuus on maailman keskitason yläpuolella, mutta keskeisten verrokkimaiden takana. Tutkimuksen kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistaminen on kriittisen tärkeää koko suomalaisen yhteiskunnan menestyksen kannalta. Globaalin vastakkainasettelun ja jännitteiden lisääntyminen haastaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen toimintaympäristöä. Vapauden ja rajattomuuden ihanteeseen nojaava sektori joutuu sopeutumaan maailmaan, jossa vanhat raja-aidat vahvistuvat ja uusia syntyy jatkuvasti. Samalla globaali kilpailu osaamisesta ja osaajista kiihtyy. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyttä on edistettävä vastuullisuus- ja turvallisuuskysymykset aiempaa vahvemmin huomioon ottaen. Tarve rakentaa tiiviimpää yhteistyötä samat arvot jakavien toimijoiden kanssa korostuu. Pohjoismaisen ja eurooppalaisen tutkimus- ja korkeakoulutusyhteistyön merkitys vahvistuu. Kansallisen tutkimustoiminnan ja kansainvälisen yhteistyön edellytyksiä vahvistaa vuoden 2030 loppuun voimassa olevan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain (1092/2022) toimeenpano. Yksityiset ja julkiset T&K-toiminnan panokset ovat viime vuosina maltillisesti kasvaneet.

Yhteiskunnan T&K-intensiteetin vahvistuminen edellyttää merkittäviä toiminnallisia muutoksia korkeakouluilta ja tutkimuskentän toimijoilta. Kriittisin tarve on T&K-toimintaa tekevien osaajien määrän kasvattamiselle ja koulutustason nostamiselle. T&K-henkilöstön koulutustaso on alle verrokkimaiden, minkä vuoksi T&K-työtä tekevien tohtoreiden ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrää on kasvatettava. Kilpailukyisen tutkimusympäristön rakentaminen edellyttää tutkimusinfrastruktuurien vahvistamista. Tutkijankoulutusta sekä vastuullista tutkijan ja tutkimuksen arviointia on kehitettävä ja päivitettävä vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan tarpeita. Yritysyhteistyön kehittäminen ja yksityisen rahoituksen vivuttaminen edellyttää korkeakoulujen ja yritysten TKI-yhteistyön käytäntöjen vahvistamista tukemaan korkeakoulujen laajaa vaikuttavuutta

Suomen yhteiskunnan uudistuminen ja talouden kasvupotentiaalin vahvistamiseksi T&K-intensiteetin kasvun ohella on nostettava koulutus- ja osaamistasoa. Nuorten aikuisten (25–34-vuotiaiden) korkeakoulutettujen osuudella mitattuna Suomi on jäänyt alle OECD-maiden keskiarvon. Koulutustason nosto edellyttää saavutettavuuden parantamista ja toimivia

koulutuspolkuja perusasteelta ja toiselta asteelta korkeakoulutukseen sekä ensikertalaisten opiskelijoiden aloittajamäärien kasvattamista ja läpäisyn parantamista. Lisäksi korkeakouluyhteisöjen hyvinvointiin ja opiskelijoiden moninaistuviin taustoihin on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Koulutustason nostoa ei saa tehdä korkeakoulutuksen laadun kustannuksella. Tämän päivän korkeakoulutetut rakentavat tulevaisuuden yhteiskuntaa ja työelämää. Korkeakoulutus antaa eväitä kriittiseen ajatteluun, osallisuuteen ja vastuunkantoon yhteisestä tulevaisuudesta. Suomalaisten aikuisten osaamistaso on erityisesti tiedonkäsittelyn perustaitojen ja ongelmanratkaisun osalta maailman kärkeä. Tulevaisuuden työelämän tarpeisiin vastaaminen ja työelämän uudistaminen edellyttää korkeakoulututkintojen järjestelmän kehittämistä. Myös osaamis- ja koulutustarpeen ennakoimista ja koulutusvastuusääntelyä on tarve uudistaa. Jatkuvan oppimisen keinoin voidaan tarjota asiantuntijuuden kehittämisen mahdollisuuksia eri elämäntilanteisiin ja ammatillisen kasvun vaiheisiin. Jatkuvan oppimisen volyymin kasvattaminen edellyttää koulutuksen rahoituksen ja koulutustarjonnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua.

Suomalainen korkeakoulujärjestelmä on useiden tulevaisuuden haasteiden ympäröimä. Ikäluokkien pieneminen haastaa nykyistä korkeakouluverkkoa 2030-luvulle tultaessa. Digitalisaatiokehitys mullistaa paitsi tutkimuksen tekemistä ja koulutuksen järjestämistä, myös organisaatioiden hallintoa ja korkeakoulutuksen rakenteita. Kovenemaan kansainväliseen kilpailuun vastaaminen ja laadun vahvistaminen edellyttävät korkeakoulujen profiloitumista ja työnjaon syventämistä.

Korkeakoulujärjestelmän merkittävä sisäinen muutosilmiö on ollut useiden korkeakoulujen yhdistyminen sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisten korkeakoulukonsernien määrän kasvu. Konsernirakenteita ei ole kuitenkaan riittävässä määrin hyödynnetty. Monien korkeakoulusektorin tulevaisuuteen liittyvien kysymysten vuoksi korkeakoulujärjestelmän toimintamallien ja lainsäädännön tulevaisuutta on tarkasteltava avoimesti ja ennakkoluulottomasti.

Suomalaisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen julkinen rahoituksen osalta on olemassa yhteisymmärrys julkisen rahoituksen pitkäjänteisyyden tarpeesta. Viimeisinä vuosina korkeakoulujärjestelmään kohdistuviin yhteiskunnallisiin odotuksiin vastaaminen on edellyttänyt korkeakouluilta merkittäviä tuottavuustoimia. Lisäksi keskeisissä verrokkimaissa on panostettu Suomea vahvemmin korkeakoulutuksen julkiseen rahoitukseen. Yksityisen rahoituksen osuus erityisesti koulutuksen rahoituksessa on kansainvälisesti vertailtuna pieni. Myös korkeakoulujen T&K-toiminnan rahoituksessa yritysrahoituksen määrä on vähäistä. Julkisen talouden kestävyysliittävät paineet haastavat tulevina vuosina korkeakoulutuksen ja tutkimuksen valtionrahoitukseen tehtävien panostusten kasvattamisen. Tilanne edellyttää resurssien priorisoimista, koko sektorin toiminnan tehostamista yhteistyön keinoin ja/tai yksityisen rahoituksen osuuden kasvattamista tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksessa.